

Lausunto Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen talouden tasapainottamisen toimenpide-ehdotuksista

Khall 30.10.2023 § 273
10/00.04.01/2022

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen talousarviota vuodelle 2024 valmistellaan parhaillaan. Tämänhetkisen arvion mukaan vuoden 2024 alijäämä ilman sopeuttamistoimenpiteitä olisi noin 150 miljoonaa euroa.

Talous- ja henkilöstötilanne edellyttävät jo päätettyjen toimenpiteiden lisäksi uusia toimenpiteitä rakenteiden ja toiminnan uudistamiseksi. Muutokset vaikuttavat muun muassa palveluverkkoon, johtamisjärjestelmään, hallintoon ja tukipalveluihin sekä ostopalveluihin ja sopimuksiin.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde on valmistellut säästötoimenpiteitä osana Pohteen talousarviota ja tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaa. Ehdotukset ovat nähtävillä osoitteessa <https://pohde.fi/wp-content/uploads/2023/10/Talouden-tasapainottamisen-keinot-vuodelle-2024.pdf>. Toteutuessaan täysimääräisesti näiden toimenpiteiden pitäisi pienentää alijäämää vajaat 100 miljoonaa euroa. Ehdotettujen toimenpiteiden lisäksi hyvinvointialueen on löydettävä toiminnastaan vielä noin 30 miljoonan euron lisäsäästöt. Tällöin alijäämä vuodelle 2024 jää 20 miljoonaan euroon.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen henkilöstöllä, asukkailla ja eri sidosryhmillä on mahdollisuus kertoa näkemyksensä ehdotetusta toimenpideohjelmasta ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja talouden tasapainottamiseksi ja lisäsäästöjen saamiseksi. Lausunnot tulee antaa 3.11.2023 mennessä sähköisen järjestelmän kautta.

Litteenä Pohteen luonnos talouden tasapainottamistoimenpiteiksi.

Ehdotus (kunnanhallituksen puheenjohtaja):

Kunnanhallitus antaa seuraavan lausunnon koskien hyvinvointialue Pohteen luonnosta talouden tasapainottamistoimenpiteiksi:

- Laki Hyvinvointialueista ja sen perustelutekstissä todetaan mm. näin:
”Hallitusohjelmassa linjataan sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan painopiste siirrettäväksi uudistuksessa perustason palveluihin ja ennaltaehkäisevään toimintaan. Palvelut ovat yhteen sovitettuja, hoitoketjut sujuvia ja ihmiset saavat tarpeenmukaiset ja vaikuttavat palvelut oikea-aikaisesti.” Hyvinvointialueen toimenpide-ehdotuksissa linjaus perustason palveluihin ei ole toteutumassa, vaan peruspalvelut ovat jopa säästö- ja leikkaustoimenpiteiden kohteena. Tämä linjaus on murentamassa hyvinvointialueuudistuksen keskeisiä tavoitteita. Koko uudistuksen onnistumisen kannalta on oleellista, että palvelujen järjestämistä ja tuottamista valmistellaan vahvassa yhteistyössä hyvinvointialueen ja kuntien kesken. Säästöpainot ja kiire pakottavat tekemään paniikinomaisia ratkaisuja, jotka pahimmillaan uhkaavat alueen asukkaiden ja hyvinvointialueen henkilöstön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhdenvertaisuutta.
- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen toimenpide-ehdotukset ja leikkaussuunnitelmat talouden tasapainottamiseksi ovat rajuja ja niiden

vaikutukset koskettavat laajasti koko maakunnan asukkaita erityisesti kuitenkin pienten alle 5 000 asukkaan kuntia. Sopeuttamistoimien juurisyy on hyvinvointialueen talouden tasapainottamisessa, mutta nyt esitettyjen toimenpiteiden kiireellisyyttä perustellaan ensisijaisesti Valtiovarainministeriön vaateella lainanantovaltuuden myöntämiseksi Pohteelle. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluista on kyettävä esittämään 150 miljoonan euron sopeutustoimet 23.11.2023 mennessä. Tämän mittaluokan leikkaukset edellyttävät muutoksia muun muassa palveluverkkoon.

- Pyhäjoen osalta sopeuttamisohjelma lopettaisi kiinteän terveysaseman (noin 600 kr-m²) paikkakunnalta. Pyhäjoki on 3000 asukkaan kunta, asukkaista yli 64-vuotiaita on yli 30 %. Ikärakenteen takia palvelutarve on Pyhäjoella kasvamassa ja yli 75 - vuotiaiden osuus väestöstä nousee vuoteen 2040 mennessä 170 henkilöllä 550 henkilöön. Muutos tarkoittaisi mm. lääkärin, sairaanhoitajan, neuvolan, hammashoidon sekä muiden sote-palveluiden saatavuuden huonontumista. Pyhäjoen terveysasemalla vuonna 2021 pyhäjokisten palvelukäyntejä oli yli 10 000
 - lääkärikäyntejä 2 322
 - hoitajakäyntejä 3 303
 - hammashoidon käyntejä 2 689
 - lastenneuvola ja äitiysneuvola käyntejä 741

Vastaanottopalvelujen nettokustannukset olivat n. 1,1 miljoonaa euroa eli asukasta kohden eli noin 366 euroa. Suunterveydenhoidon kustannukset oli 0,3 milj. euroa eli 100 asukasta kohden. Perhepalvelujen (lastensuojelu, kotipalvelu, lastenneuvola, äitiysneuvola jne.) kustannukset olivat n. 0,9 milj. euroa eli noin 300 euroa asukasta kohden. Pyhäjoen kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon nettokustannukset olivat 3829 euroa asukasta kohden ja tarvekaioidulla tarkastelulla indeksiluku oli 85.

Palvelujen korvaaminen suunnitellulla liikkuvalla sote-yksiköllä ei olisi järkevää, jos halutaan turvata sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut. Sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelujen toteuttaminen lähipalveluna edellyttää kiinteää Sote-pistettä.

Tasapainottamisohjelman luonnoksessa palvelurakenteen muutoksesta johtuvia välillisiä vaikutuksia ei ole arvioitu tai laskettu lainkaan. Välillisten vaikutusten merkitys olisi seudun asukkaille erittäin negatiivinen useilla mittareilla mitattuna.

Huoli on myös paloasemaresurssien kaventamisesta ja sen vaikutuksista alueen pelastusvalmiuteen.

- Sopeuttamisohjelman laajuus ja sen kokoamisen aikataulu ovat epärealistisia. Tilanne on kohtuuton sekä hyvinvointialueen luottamushenkilöitä, valmistelijaviranhaltijoita että maakunnan asukkaita kohtaan. Säästöjen aikaansaamiseksi joudutaan tekemään nopeita ja kauaskantoisia päätöksiä, jotka saattavat osoittautua myöhemmin sekä kalliiksi että epätarkoituksenmukaisiksi.
- Talouden tilannekuva on vaikea ja talouden tasapainottamiseen tähtäävät sopeuttamistoimet ovat tarpeellisia. Pyhäjoen kunta vetoaa kuitenkin maan

hallitukseen ja hyvinvointialueiden toimintaa ohjaaviin ministeriöihin, että ensinnäkin hyvinvointialueiden perusrahoituksen riittävyyttä arvioidaan pikaisesti uudelleen ja toiseksi hyvinvointialueille annetaan lisää aikaa valmistella massiiviset sopeuttamistoimet kunnolla, riittävään alueelliseen vuoropuheluun ja käytettävissä olevaan tietopohjaan nojaten.

- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohteen strategiassa linjataan, että ”vahvuutemme on alueemme erityispiirteiden ja toimintaympäristön ymmärtäminen: yhdenvertaisuus, osallisuus, vastuullisuus ja vaikuttavuus ovat johtotähtiämme” ja ”pohjoispohjalaisella päättäväisyydellä ja rohkeudella rakennamme yhdessä hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta Perämeren rannoilta jokilatvoille. Yhdessä tehden onnistumme!”. Pyhäjoen kunta vetoaa hyvinvointialueen valmisteleviin viranhaltijoihin ja päätöksiä tekeviin luottamushenkilöihin, että maakunnan sote- ja pelastustoimeen kohdistuvia palvelu- ja palveluverkkoratkaisuja valmistellaan ja tehdään strategian hengen ja annettujen lupauksen mukaisesti, niin että sopeuttamistoimet koetaan oikeudenmukaiseksi, kohtuulliseksi ja tarkoituksenmukaiseksi laajasti koko maakunnan alueella.

Päätös:

Kunnanhallitus hyväksyi ehdotuksen.

Merkittiin, että kunnanjohtaja Matti Soronen poistui esteellisenä kokoushuoneesta tämän asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi. Pöytäkirjanpitäjänä toimi kunnanhallituksen puheenjohtaja.
